

בס"ד

שיעורי הגר"א עוזר שליט"א
ראש ישיבת אתרי

בענין:

פדיון הבן

— ע —

נמסר בש"ק פרשת בא ה'תשע"ג

עיצוב גרפי ועימוד: תמנתי עיצוב גרפי

ב'ליל שבת פרשת בשלח יחל השיעור בשעה: **9:00** ויהיה בענין:

ט"ו בשבט

לקבלת השיעורים באימייל יש לכתוב בקשה לתמנתי: timnal@zahav.net.il

פדיון הבן

חילול קדושה שאז י"ל שצריך מעשה הפרשה בתורת פדיון וחילול קדושה.

והנה כתב הרמ"א (יו"ד ש"ה ס"ו) דאין האב יכול לפדות בנו ע"י שליח. ושאר הפוסקים חלקו על חידוש זה, ע"ש בש"ך וט"ז ועוד, דהא בכל התורה קי"ל שלוחו של אדם כמותו. ואמנם הסכימו הש"ך והט"ז דשלא מדעת האב א"א לפדות [רק דנו אי חשיבא זכות או לא מכח הגמ' בנדירים לו גבי תורם שלא מדעת חבירו]. ואמנם בבהגר"א (סקי"ז) חלק ונקט דלא מיבעיא ע"י שליח דמהני הפדיון אלא אף בלא דעת האב כלל מהני, שהרי אינו אלא חוב בעלמא וכמו שהפורע חוב חבירו נפטר הלווה ה"נ בפדה"ב. וכ"כ במחנה אפרים (זכיה ומתנה ז) דמהני פדיון שלא מדעת האב דאינו אלא חוב בעלמא² (והוכיח כן מדברי הר"ן בפסחים ז דמהני פדיון ע"י אחר אף בלא דין שליחות). ומבואר מדבריהם דמהות מצות פדיון הבן היא פרעון חוב לשבט הכהונה³.

אמנם בדברי הש"ך והט"ז דנקטו בפשיטות דלא מהני פדיון שלא מדעת האב, משמע דסבירא להו דלא הוי פרעון חוב גרידא ולכן בעינן לדין שליחות וזכיה, כדי שהאב דוקא יעשה מעשה הפדיון.¹

ולפי"ז היה אפשר לומר דבהא פליגי הראשונים; רש"י והרא"ש דס"ל דאיכא דין הפרשה, נקטו דפדה"ב איכא דין פדיון ואינו פריעת חוב בעלמא, ולכן בכך חלל אע"ג דזוכה האב בפדיון מ"מ בעינן הפרשה, והרמב"ם והתוס' סברי דפדה"ב הוא פרעון חוב גרידא - כדרך המחנ"א והגר"א - ועל כן אין כלל דין הפרשה בפנ"ע, כל שאין חובת נתינה.

ואמנם מסברא מובנת טפי דעת המחנ"א והגר"א, דאיזה דין פדיון וחילול קדושה שייך בבכור והא לית ביה קדושה כלל. ואף כי מובא בספורנו (סו"פ בא פי"ג פס' ב ד ובמדבר פ"ג יג ובהעלתך פ"ח יז) שיש בבכור קדושה ואסור בעבודה כל שלא נפדה. וכן הוא לשון ערוה"ש יו"ד ש"ה סל"ז. אמנם דבריהם צ"ע טובא דבגמ' בבכורות (ט ע"ב יב ע"ב) מבואר להדיא בבכור אדם מותר בהנאה⁴. ועי' גם בתרווה"ד (פסקים סי' רל"ה) שהביא דברי השואל שסבר דאם האב היה נותן הבן לכהן היה יוצא יד"ח

ב ועי' אבנ"מ סי' מ"א סק"א דמהני פדיון בע"כ של הפודה, והוכיח כן מהא דמהני פדיון ע"י גביה מלקוחות, ועי' במנ"ח שצ"ב סק"ז שדן בזה וכ' לדחות הראיה מלקוחות ע"ש.

ג ויש לדון לפי"ז אם פדו בלא כוונת המצוה די"ל דמהני דסוכ"ס נפרע החוב (ועי' שו"ת חת"ס יו"ד ר"צ דפדה בלי כונה אינו פדוי דקי"ל דמצוות צריכות כונה). ועי' מהר"ט אלגאזי אות פ"א סק"ג דאם הפדיון נעשה באיסור לא חל הפדיון משום דהוי מהב"ע, ולפי"ז הגר"א והמחנ"א י"ל דיחול הפדיון.

ד לכאורה אינו מוכרח די"ל בדעתם, דהנה בפורע חובו של חבירו שלא מדעתו י"ל דל"ה פרעון אלא הוא מדין מחילה, דעי' שנתן לו מעות מתרצה המלוה למחול על החוב אבל אין בזה דין פרעון (עי' משל"מ פ"ה מלוה ולוה הי"ד דמשמע כן) וא"כ י"ל דלכן ס"ל לש"ך והט"ז דלא מהני פדיון ע"י אחר כיון דמחילה לא מהני בפדה"ב (כ"כ המנ"ח שצ"ב, אמרי בינה פדה"ב סי' ג, ואמנם במהרש"א כתובות נו. נקט בדעת התוס' שם דמהני ועי' קוב"ש שם מש"כ בזה) וא"כ אף אם גדר המצוה כהגר"א י"ל דל"מ בלא דעת האב.

ה ובדעת הספורנו י"ל דכל דבריו הם קודם חטא העגל דאז היו הבכורים בקדושתן והעבודה היתה בהם [א"ה: אך א"כ מה ענין הפדיון הלא מה נפשך, עד החטא עבדו גם לאחר הפדיון ולאחר החטא לא עבדו גם אם לא נפדו], אבל לאחר חטא העגל (ועי' ירושלמי מגילה פ"א ה"א דהבכורות הקריבו לעגל תחילה, ובמדרש תלפיות ערך בכורה כ' דנפסלו לעבודה כיון כהן שעבד ע"ז) קענה קדושתן מהם והו' חולין גמורים, וא"ש דהגמ' בבכורות קאי בזה"ו דאין בבכורות קדושה. אמנם בדעת הערוה"ש אכת"צ צ"ע

א תנן בפ"ק דבכורות (ג:) כהנים ולוים פטורין מק"ו, אם פטרו את של ישראל במדבר דין הוא שיפטרו את של עצמן. מדברי השאלתות (קיה) דייק הנצי"ב (בהעמק שאלה קיה, ד ובהרחב דבר במדבר) שרק לפטור הלויים בעינן לק"ו, אבל כהנים בלא"ה פשיטא דפטורים שהרי הפדיון ניתן להם וזוכים בדמי הפדיון לעצמם [ומשמעות המשנה והגמ' שם דהק"ו אמור גם ככהנים - היינו רק כלפי פטרי חמוריהם ולא בבכור אדם]. ואילו ברש"י (בכורות ד. ד"ה כל; ערכין ד. ד"ה כהנים) משמע שגם ככהנים בעינן לק"ו כדי לפוטרו מהפדיון.

וביאר הנצי"ב דרש"י ס"ל דבפדיון הבן אין מצותו בנתינה גרידא אלא בעינן נמי הפרשה, ואזיל רש"י לשיטתו (בבכורות מז:): גבי כהן שיש לו בן חלל שפטור מפדיון שהרי האב זוכה בפדיונו לעצמו. ופרש"י דאי נמי קיים האב הוה מפריש ליה ושקיל ליה לנפשיה דהא כהן הוא, וכיון דזכה האב בפדיונו מורישו לבנו עם שאר נכסיו. משמע מדבריו דהאב מפריש לעצמו. וכ"כ הרא"ש (שם סי' ג'). וכן פסק השו"ע יו"ד ש"ה סי"ט), שהחלל מפריש הפדיון לעצמו. הרי לשיטתם איכא דין הפרשה בפדה"ב. וזהו דאזיל רש"י לשיטתו דבעינן לק"ו גם לכהנים, דאמנם מצד דין הנתינה פשיטא דאינם חייבים דהא הפדיון שלהם הוא ואין כאן נתינה, מ"מ בדין הוא שיתחייבו בהפרשה - על זה הוצרך הק"ו דכהנים אינם צריכים הפרשה. וכתב הנצי"ב לפי"ז דבפדיון הבן בעינן שהפודה יתן לשם פדיון הבן, לקיים את הדין הפרשה, ואם נותן הפדיון כמתנה גרידא לא יצא ידי חובתו. ודקדק בזה (בהעמק דבר) לשון הכתוב 'פדויי העדפים בהם' - שיתן לשם פדיון דוקא⁵.

ושמענו לפי"ז שלדעת השאלתות - דלא כרש"י ורא"ש - אין דין הפרשה בפדיון הבן אלא נתינה בלבד, כפרעון חוב ונתינת ממון בעלמא. ונראה שכן היא גם דעת הרמב"ם בדין כהן שמת והניח בן חלל, שלא הזכיר ענין הפרשה כלל. וכן כתב מהר"ט אלגאזי (פ"ח סז סק"ג) בדעת התוס', שהקשו על הך דינא דבן חלל, הלא דרשינן (בקדושין כט). מ'תפדה תפדה' שכל שאין אחרים מצווים לפדותו אינו מצווה לפדות עצמו. יעו"ש. והשתא אם נימא דהאב גם כן צריך להפריש ה' סלעים לפדיון בנו אלא שזוכה בהם לעצמו, מעיקרא לא קשיא מידי שהרי בעצם אביו של החלל מצווה לפדותו. ואמנם הביא הריט"א מהשיטמ"ק כת"י בשם תוס' הרא"ש שכך תירץ את קו' התוס'. הרי דהרא"ש אזיל לשיטתו דהאב חייב להפריש, וא"כ מוכח מתוס' כפי הנראה בשאלתות וברמב"ם דאינו חייב בהפרשה (וכ"ה להדיא בתוס' שבשיטמ"ק הנדפס מכת"י). ויש לבאר במאי פליגי הנך ראשונים, אם יש חיוב הפרשה בפדה"ב אם לאו.

ב ולכאורה היה נראה שנחלקו בשאלה זו, האם גדר פדיון הבן הוא כפרעון חוב בעלמא שהוא ענין ממוני בלבד, או כענין

א ואמנם בשו"ת משיב דבר ח"ב סי' פ"ה ובהרחב דבר נקט הנצי"ב דגם לשיטת דאין דין הפרשה בעינן לפרש כן ע"ש.

ועיקר חיליה מהא דמבואר דבספק בפדיון הבן הדין הוא המע"ה כדין ספק ממון, ואי נימא דבפדה"ב איכא מצות פדיון אמאי בספק אינו חייב בפדיון, דהא בסוגיא דתקפו כהן (ב"מ 1) מבואר דבספק בכור בהמה אינו חייב לתת לכהן דהמע"ה אבל אסור בגיזה ועבודה דקדושה הבאה מאליה שאני, והביאור הוא דהאיסור אינו תולדה מדין הממון לכך גבי קדושת הבכור אזלינן לחומרא הגם דמצד הממונות נשאר ביד הבעלים, ואם כן ה"נ בפדיון הבן, אם המצוה היא חילול הקדושה ופדינה, היה צריך לחייב פדיון בספק כדין ספק דאורייתא.

ובקוב"ש קידושין 1. (אות לו) כתב דלכאורה גדר המצוה הוא כפרעון חוב, אבל הקשה ע"ז מהמבואר בגמרא שם דמהני לקיים פדה"ב במתנה ע"מ להחזיר - והלא כפרעון חוב מתנה ע"מ להחזיר לאו כלום הוא, דאין זה פרעון כלל, ואף שודאי ל"מ מתנה ע"מ להחזיר בפה"ב אלא מרצון הכהן מ"מ טען הקוב"ש דאף כשהוא מרצונו אין זה בתורת פרעון אלא מחילה גרידא, והכא ל"מ מחילה". אמנם יש לדון בקושיה זו, די"ל לפמש"כ בתשו' הרא"ש דדין מתנה ע"מ להחזיר הוא מתנה גמורה לעולם אלא שנעשית בתנאי שיחזיר והתנאי מילתא אחריתי, א"כ כיון שהכהן מסכים לתנאי ומצד הנתנה עצמה הרי קיבל מתנה גמורה - שפיר הוי פרעון. אמנם לפי"ד הרב אביגדור כהן צדק שהביא הקצה"ח דגדר מתנה ע"מ להחזיר הוא מתנה לזמן, צדקו דברי הגרא"ז דמסתבר דל"ה פרעון. וא"כ ראייה זו אינה מכרעת ויש פנים לכאן ולכאן.

עוד הביא בקוב"ש ראייה דלא הוי פרעון חוב, ממה שכתבו התוס' (ב"ב נו ובכורות מח ע"ב ד"ה דר' מאיר) בבאור דברי הגמרא חמש סלעים אמר רחמנא ולא חצי חמש - דלא דמי לטביחה ומכירה דאמרינן (בב"ק עא) אפילו חמשה חצאי בקר אמר רחמנא, דהתם תשלומין נינהו ויש לו לשלם מה שהוא חייב אבל בפדה"ב מצות ה' סלעים רמי רחמנא עליה ואינה מתקיימת בפחות. ומשמע בתוס' דפדה"ב אין מצותו כפרעון חוב דא"כ הוי ממש כחיוב ד' וה'. אמנם נתקשה בקוב"ש שם מדין ספק דאמרינן המע"ה, ומשמע דהוא דין פרעון חוב.

G והגרש"ש"ק שם ביאר הענין דפדה"ב אמנם ישנם שני דינים חלוקים; דין ממון כפרעון חוב ודין פדיון הקדושה. ועיקר המצוה הוא כפרעון חוב אלא דאיכא נמי דין פדיון הקדושה כדין חילול הקדש. והוסיף שמצד הישראל הפודה, אין לו אלא מעשה פרעון חוב, ואילו חלות פדיון הקדושה נעשה ע"י הכהן, שבקבלתו הוא מחלל את קדושת הבכור. ואמנם חלק הפדיון נפעל רק בגוונא דאיכא דין פרעון חוב, ולכן בספק דינא הוא דהמע"ה כיון דעיקר המצוה הוא פרעון חוב, וממילא גם ליכא דין פדיון הלכך אין מפריש ופודה מספק. משא"כ בכהן שיש לו בן חלל דהתם איכא מצות נתנה בעצם אלא שהנתנה מתקיימת בזכיית האב, ממילא איכא נמי דין פדיון הקדושה, ולכן בעינן

וכמו בפטר חמור. והתורה"ד תמה על כך, דאף בפטר חמור דאית ביה קדושה בעינן פדיון דווקא ול"מ ליתנו לכהן, כל שכן בבכור אדם דלית ביה קדושה.

אבן, אם כי מסברא ראשונית אין מובן ענין פדיון וחילול בבכור אדם, אך יש להוכיח מכמה מקומות שאמנם יש כאן ענין פדיון קדושה. חדא, לשונות המקראות בכ"מ (בפרשיות בא במדבר קרח) מורים על פדיון מקדושה. וכן הוכיח בתשובת חמדת שלמה (יו"ד לא סק"כ) מהגמ' בקידושין כט ע"ב הוא לפדות ובנו לפדות מצוה דגופיה עדיף. ואם גדר המצוה אינה אלא פריעת חוב, מה שייך לומר דמצוה דגופיה עדיף והלא אין כאן כלל מצוה בגוף אלא חוב ממון בעלמא, מה לי אם החוב נובע מחמת עצמו או מחמת בנו, ומדאמרינן מצוה דגופיה עדיף ודאי משמע שיש כאן חלות פדיון בגוף הבכור, שעל כן פדיון עצמו קודם לפדיון בנו. וכיוון לראיה זו הגרש"ש"ק (בשערי יושר ש"ה פכ"ה).¹¹

ועוד ראייה דאיכא חלות פדיון והפקעת קדושה בפדה"ב, מדברי בה"ג שהביא הרמב"ן בהל' בכורות (פ"ח אות ע"ט השני) שאדם שלא פדאו אביו, כשפודה עצמו כשמגדיל חייב להוסיף חומש בפדיונו כדין פודה הקדש עצמו.¹² ומבואר דיש בפדה"ב דין פדיון והפקעת קדושה כחילול הקדשות. (והרמב"ן פליג וס"ל דאין לנו לדמות פדיון הקדש לפדה"ב לתוספת חומש, אבל בעיקרא דמלתא אינו חולק דלא חשיב פדיון).

ובתשובת הרשב"א ח"א סי' י"ח איתא (והוא מהר"י בן פלט) דהא דמברכים ברכת המצוות בפדה"ב שלא כבשאר נתינת מתנות כהונה, דשאני פדה"ב דאית ביה דין הפרשה ופדיון. ומבואר נמי דאיכא דין פדיון.

הרי כל זה מורה דאיכא דין פדיון קדושה במצות פדיון הבן, ולא נתינת ממון גרידא. וכן נקט הגרש"ש"ק שם, אך מאידך כתב דמכמה מקומות מוכח לכאורה שהמצוה אינה אלא פרעון חוב.

¹¹ ולכאורה נראה עוד ראייה מהגמ' שם דהמצוה אינה פרעון חוב גרידא, דבגמ' שם איתא דלדעת ר' יהודה אם היה לו ה' סלעים והיה לו מצוה לפדות את בנו ועליה לרגל לרגל ואח"כ פודה את בנו שוה מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת. ואם החפצא דמצוה הוא פרעון החוב לכאורה ל"ש לומר דמצוה עוברת קודמת דהא מוטל עליו לפרוע החוב [א"ה: מאי ראייה, דלמא מצוה עוברת קודמת לפריעת חוב. ובפטר כאן דמסתבר דליכא גזילה אם אינו פודה]. וכעין סברא זו כ' בחי' ר' שלמה קידושין סי' ג' דפדה"ב קודמת למצוה תדירה ול"א תדיר קודם כיון דפדה"ב הוא דין פרעון חוב ופשיטא דאדם חייב קודם לפרוע חובו ואח"כ יקיים שאר המצוות, וע"ש דהגר"ח הסכים עימו. אמנם מהגמ' בקידושין הנ"ל משמע אל כן, ונראה מזה דא"ג דאיכא דין בפדה"ב של פרעון חוב כדמוכח דאיכא דין גביה ממשעבדי מ"מ החוב הוא כתוצאה ובתולדה מהמצוה וא"ש דאם מצוה עוברת קודמת ממילא ליכא חוב, ואמנם בדעת הגר"א דמשמע דהמצוה הוא פרעון החוב אכת"צ"ל. ודילמא הגר"א ס"ל דלדעת רבנן דקי"ל כותיהו דפדה"ב קודם אע"ג דהוא ילפוטא מקרא הוא גילוי ז"צ (ואמנם הגר"א תרנ"ו סק"ח ס"ל דבאתרוג ופדה"ב אתרוג קודם דרך גבי עליה לרגל איכא ילפוטא מקרא).

ובביה"ל תרנ"ו הק' על הגמ' בקידושין שם דמבואר דאף אם יש לו רק ה' סלעים חייב בפדה"ב, והק' דהא קי"ל דאין אדם חייב לבכור יותר מחומש. ות"י החו"א יו"ד קפ"ז דפדה"ב שאני מכל המצוות כיון דאיכא שעבוד נכסים ולכן חייב אע"ג דאין לו יותר נכסים. ובדעת הביה"ל כ' בדרך אמונה דס"ל כש"ל החוב תלוי במצות הפדיון וכיון דמצד המצוה אינו חייב ביותר מחומש ליכא שעבוד נכסים. ועוד יש לתלות בנידון זה, מה שנחלקו המנ"ח והוכרזן יוסף (הובא בפתיח תשובה יוד ש"ה סק"ה) בקטן שפדה עצמו אם חייב לפדות עצמו כשיגדיל, דבמנ"ח דן דחייב כיון דעשה מעשה בקטנותו והוא חייב רק מדין חינוך לכשיגדיל חייב לקיים בתורת מחויב מה"ת, והוכרזן יוסף ס"ל דנפטר לגמרי. די"ל דאם כל המצוה הוא פרעון החוב תו ל"ש לפדות בגדלות.

¹² ואמנם י"ל בדעת הגר"א דאף איהו מודה דאיכא מצוה דהא מברכינן על מ' פדה"ב אלא דמותר ואפי' המצוה הוא פרעון החוב וא"כ י"ל דשפיר אמרינן דמצוה דגופיה עדיף. > אין ברור, דמ"מ אין זו מצוה דגופיה"ה אלא מצות נתינת ממון לכהנים.
ועוד י"ל בדעת הגר"א, דאף איהו מודה דאיכא מצות פדיון, אלא דהבין הגר"א דלדעת הרמ"א בשליח לא חל כלל הפדיון וע"ז פליג דודאי אם נפרע החוב חל הפדיון וכדחוכיח מגביה ממשעבדי (בכורות מהו).
ובאמת י"ל, דאף הרמ"א מודה דחלות הפדיון מהני ע"י שליח ורק לגבי מצות האב ל"מ שליחות (ולפי"ז אם פדה ע"י שליח גם לרמ"א אין ענין לפדות שוב דסוכ"ס חל הפדיון). > לא ברור מנין לחלק בין חלות הפדיון למצוה.

¹³ ועי' שיטה ל"ג למי קידושין ח. דאם לא פדה בנו ביום הל' כשפודה אחר הל' מוסיף חומש, וכ"כ במאירי פסחים קכא ע"ב ע"ש. ועי' מהר"ט אלאגי' פ"ח בכורות אות ע"ט דהביא דבכנה"ג יו"ד ש"ה כ"ב בשם הארוחות חיים (ובהגהות שם הביא דכ"ה בכל בו סי' צ"ד, וכן בת' הגאונים שערי תשובה סי' מ"ז מר"ה גאון).

בקרקעות, ולכן יכול הכהן לגבות, רק יש על הכהן חיוב לעשות את ענין הפדיון וחילול הקדושה וזה נעשה ע"י שהכהן יפריש ה' סלעים ויפדה בהם, ולכן ב"ד גובים ומוכרים את הקרקע ונותנים הדמים לכהן.

ועוד ביאר לפי"ד, בהא דפליגי רב ושמואל בבכורות (מט ע"ב) גבי פודה את בנו בתוך ל' ואומר שיחולו לאחר ל' ונתאכלו המעות, ופסק הרא"ש כרב דהלכתא כוותיה באיסורי - וצ"ע הלא ספק בכור נידון כספק ממון וכנ"ל ומה טעם נחשב זה כאיסורי דהלכתא כרב ולא כדיני דהלכתא כשמואל. וביאר הגרש"ש, דמחלוקת רב ושמואל אי מהני פדיון בתוך ל' הוא רק כלפי הדין פדיון אבל לגבי ה'פרעון חוב' שבפדה"ב לא נחלקו דמהני, דסוכ"ס הכהן משועבד על הכסף שקיבל". וכיון דהפולגתא אינה אלא לענין חלות הפדיון וחילול הקדושה, הרי בזה הוא נידון של איסורי וא"ש היטב דברי הרא"ש.

אמנם לא נתבאר בכל דברי הגרש"ש פשר ענין חלות פדיון והפקעת קדושה, וכמו שהרגיש בזה בעצמו, שהרי למעשה אין בכור שום חלות קדושה שצריך להפקיעה וכנ"ל.

ד והנה בסהמ"צ לרמב"ם (עשה עט) כתב שצונו לקדש בכורות כלומר להפרישם ולהבדילם למה שראוי שיעשה בהם. ובריש הל' בכורות כתב מ"ע להפריש כל פטר רחם הזכרים בין באדם בין בבהמה וכו' שנאמר קדש לי כל בכור וכו' באדם ובבהמה. ומבואר ברמב"ם דהמצוה של קדש לי כל בכור נאמרה גם בכור אדם, כפשטיה דקרא 'באדם ובבהמה'. וצ"ב דבשלמא בכור בהמה טהורה אית ביה מצוה לנהוג בו קדושה ולהקריבו אבל בכור אדם הא לית ביה שום ניהוג קדושה, ומה ענינה של מצות קידוש בכורות באדם.

ונראה דבכור אדם אמנם אין בו קדושה בפועל אבל מ"מ הוא קדוש לענין פדיון, והיינו שהוא מופרש ומובדל לענין זה שתעשה בו חלות פדיון. ומצינו דהגאונים תיקנו ברכה בפדה"ב, מקדש בכורי ישראל לפדיון (הרא"ש בקידושין פ"ק סי' מ"א הביא ברכה זו וכו' דלא נהגו בה, דלא מצינו שמברכים ברכה שלא הוזכרה בתלמוד). ונראה מזה שהוא קדושה לענין פדיון כאמור. וכע"ז מצינו בפטר חמור לדברי רבי שמעון בבכורות ט ע"ב דמותר בהנאה (אמנם להלכה קי"ל כר"י דאסור בהנאה) ואית ביה מצות פדיון הגם שאין בו בפטר חמור איסור והנהגה של קדושה, והרי התם ודאי הוא דין פדיון ולא פריעת חוב, ועל כרחך הגדר הוא דמצוה לנהוג בו קדושה ויחוד לענין זה שצריך פדיון.

וועי' במשך חכמה פ' בא שפירש קרא ד'קדש לי כל בכור' דקודם שהוקם המשכן ואכתי לא נתקדשו הכהנים ולא ניתן להם הפדיון, היה הפדיון עצמו קדוש לבדק הבית או היו מקריבים ממנו למזבח.¹⁰ ואמנם באור הגרש"ש"ק יתכן בדעת רש"י והרא"ש דס"ל דאיכא דין הפרשה, אבל לשיטת הרמב"ם דס"ל דליכא דין הפרשה אכתי תקשי מהראיות דאיכא דין פדיון.

י' וכע"ז כ' באבי עזרי פ"א ביכורים ה"ז לחלק בין מ' הפדיון שאינה אלא לאחר ל' ובין דין החוב שהוא חל מיד ע"ש.

טו ועי' רמב"ם שם כ' בדאמת לא נצטוו בפדיון עד לאחר זמן וכ"כ הרשב"ם והחוקני שם, ועי' ח"י מהר"ל דיסקין פ' בא שם דבכורים מן האם היו נותנים כסף הפדיון לבכורים מן האב, וע"ע בחו"א א"ח קכ"ה סק"ז.

מעשה הפרשה דע"ז פודה את הבן מקדושת הבכורה. ודחה בזה את דברי מהריט"א דבספק בכור איכא דין הפרשה כשם שכתב הרא"ש בבן חלל - שלפי האמור שזא ושנא, דבבן חלל בעצם המצוה קיימת הלכך אעפ"י שזוכה בממון מ"מ חייב להפריש, משא"כ בספק כיון שבתחילת הדין פסקינן המע"ה שוב ליכא דין הפרשה. וכן משמע מדברי השו"ע שרק גבי בן חלל כתב דבעי הפרשה אבל לגבי ספק לא הזכיר הפרשה כלל.

ולפי"ז כ' עוד הגרש"ש"ק (ע"ש בסוף פט"ו) לחלוק על מש"כ המהרי"ט אלגאזי (פ"א אות י"ג סק"ד ד"ה והנה ופ"ח אות ס"ו סק"ג) דאיכא חלות דין הפרשה בפדה"ב, דע"י הפרשתו נעשה לממון כהן" (וכ' דלפי"ז אם יתפוס הכהן הה' סלעים שהפריש האב וזה בהם, דלא כהמתנ"א זכיה ומתנה סי' ח' דנקט בפשיטות לא כן). ודייק כן מהא דאיתא בבכורות נא. דילפינן מקרא ד"אך פדה תפדה" דאם הפריש מעות לפדה"ב ואבדו חייב באחריותו, ומהא דבעי ילפותא דחייב באחריות משמע דע"י ההפרשה נעשה לממון כהן, דאל"ה אמאי בעינן מיעוט (ובפשטות דברי הראשונים והאחרונים נראה שזה גופא ממועט מהך קרא דלא נעשה בהפרשה לממון כהן). ועפ"ז ביאר המהריט"א דין ההפרשה לשיטת רש"י והרא"ש בבן חלל". אמנם הדברים מחודשים, לומר דבהפרשה נעשה לממון כהן - אלא כתב הגרש"ש"ק דעיקר מצות ישראל הוא בנתינת הממון, אלא דבקבלת הכהן נפעל ענין הפדיון והפקעת הקדושה.

ועפ"ז מתבאר היטב ל' הקרא בפ' קרח (פי"ח פט"ו) "אך פדה תפדה את בכור האדם", דכולא קרא קאי על הכהנים - והלא המצוה היא על ישראל (ועי' אבן עזרא שם דפי' 'פדה תפדה' - תקח פדיונו), ולהנ"ל א"ש היטב, דהכהן בקבלתו פועל את חלות פדיון הקדושה.¹¹

עוד ביאר הגרש"ש"ק עפ"י דברי התוס' בשבועות (ד ע"ב ד"ה בכל פודין) דהקשו על הא דאיתא התם אין פודין בקרקעות, מהגמ' בקידושין דהכהן טריף מקרקעות משועבדים. וכ' התוס' דלאו דמפריק בקרקעות אלא ימכרם ויתן דמים לכהן. והדברים צ"ב דמי הוא המחויב לתת הדמים לכהן, ואם אין פודין בקרקעות איך יש זכות גובינא לכהן. וביאר הגרש"ש עפ"י דרכו, דלגבי הזכות ממון שיש לכהנים מחמת החוב לא נאמר הדין דאין פודין

י' ואפשר ל' לפי' לומר כן נמי בדעת הגר"א. דהנה צ"ע בדברי הגר"א דנקט דמהני פדיון שלא מדעת האב כיון דהמצוה הוא פרעון החוב, דהא בשו"ע פסק דבבן חלל איכא דין הפרשה ומוכח להדיא דאין פרעון חוב גרידא (וכן הך' החמ"ד ש"י"ד ל"א על הגר"א), וביותר דהגר"א שם בס"ט ביאר דבעצם איכא חיוב על הכהנים אלא דקדושתן מתפקיעה. וי"ל דהגר"א סבר דמצוה האב המצוה הוא פרעון החוב ומ"מ איכא חלק נוסף של פדיון נעשה ע"י הכהן, וא"כ בפרעון שלא מדעת האב מהני כיון דמתקיים פריעת החוב והכהן שקיבל פועל את חלות הפדיון, ובבן חלל בעינן הפרשה לקיים את דין חלות הפדיון והפקעת הקדושה.

יא ע"י שערי חיים קידושין סי' ה' ד"ל דע"י הפרשה הוי כיחוד המעות לפרעון דכ' בנתיבות שד"מ סק"א דנקנה למלוה ע"ש.

יב ובברכ"ש קידושין סי' י"ח כ' חידוש גדול לבאר נוסח הברכה בפדה"ב על פדיון ולא מברכים לפדות, דמשעה שהעמיד המעות לפדיון כבר נפדה הבן והוי כמו לולב דמבואר בפסחים ז ע"ב דכיון דמשעה שהגביהו נפק ביה מוכר על ע"ש, וצ"ע למימר דכבר משעת ההפרשה חל הפדיון.

יג ולפי"ד הגרש"ש, דהכהן פועל את חלות הפדיון אפשר לבאר מח' תוס' והרא"ש לשיטתם. דהנה כ' התוס' בקידושין ח. (בתי"א) ובתוס' ב"ב ק"י. דרב כהנא דקיבל פדה"ב לא היה כהן אלא בעל כהנת ואפשר לתת פדה"ב גם לכהנת ולבעל כהנת. בכורות פליג והוכיח מפרשתנו דכתיב בני אהרן ודרשו' בני אהרן ולא בנות אהרן. וי"ל דלפליגי בהא, דהרא"ש לשיטתו דאיכא בפדה"ב ענין פדיון שנעשה ע"י הכהן כש"כ הגרש"ש, נקט דבעינן דווקא כהן שהוא הפועל את החילול, ותוס' לשיטתם דנראה דס"ל דכל ענין הפדיון הוא פרעון החוב (ולדידהו ליכא דין הפרשה בבן חלל וכנ"ל) לכן נקטו דהוי ככל מתנ"כ דאפשר לתת לכהנת (ולפי"ז יש לישב קו' הרא"ש מפרשתנו, ד"ל דבמדבר היה קדושה בבכורים כמבואר בספורנו ורק לאחר מכן פקעה קדושתו וכן בפרשתנו הדלויים הועמדו תחת הבכורות ודאי היה מעשה פדיון וא"כ י"ל דלכן בעינן דווקא כהן, משא"כ לדורות דכל המצוה פרעון החוב מהני גם בכהנת ודו"ק).

דגם הכהן היה מברך, דמאי שנא משאר מתנות כהונה שהכהן זוכה בהן ואינו מברך, ותי' דבשאר מתנות אין הכהן עושה כלום רק שזוכה בהן, אבל בפדיון אע"פ שאין עושה מצוה מ"מ זכה בכן ונותנו לאב בפדיונו. ומבואר בריב"ש על דרך דברי העצמו"י , דהכהן זוכה בכן. והדברים צ"ב.

[ועפ"י ד' הריב"ש] ביאר הרב מפוניב'ז שלשה דקדוקים בגמ' סוף פסחים, דאיתא התם רבי שימלאי איקלע לפדיון הבן, בעו מיניה פשיטא על פדיון הבן אבי הבן מברך, ברוך שהחינו וקיימנו והגיענו לזה"ז כהן מברך או אבי הבן מברך, כהן מברך דקמטי הנאה לידיה או אבי הבן מברך דקא עביד מצוה. ויש לדקדק מהי ההקדמה פשיטא על פדה"ב אבי הבן מברך, והלא לכאורה אין זה נוגע לספק. ועוד יש לעמוד אמאי לא יברכו שניהם ומאי או או דקאמר. ועוד קשה מהיכתי תיתי דהכהן יברך שהחינו על מה שמקבל ה' סלעים, והלא ברכת שהחינו מצינו בבנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכדומה, לא על ה' סלעים. וביאר עפ"י ד' הריב"ש הנ"ל דהא דמברכים 'על פדיון הבן' הוא משום דגם הכהן משתתף במצות הפדיון, וזהו שהקדימו, כיון דפשיטא ד'על פדיון הבן' אבי הבן מברך [ולא 'לפדות'], שמא יברך הכהן 'שהחינו' כיון שגם הכהן שותף במצוה, והואיל וגם אית ליה הנאה, יש צד לומר שיברך שהחינו".

והנה ברמב"ם בסהמ"צ מצוה פ' כתב "שצינו לפדות בכור אדם ושניתן הדמים ההם לכהן והוא אמרו יתעלה בכור בניך תתן לי. ובאר לנו הנתינה הזאת איך תהיה, והוא שנפדהו מן הכהן וכאילו הוא כבר זכה בו ונקנהו ממנו בה' סלעים והוא אמרו אך פדה תפדה את בכור האדם". ומבואר ברמב"ם דחשיב שהכהן זוכה בכן והאב קונהו ממנו, ואמנם כ' הרמב"ם וכאילו הוא כבר זכה בו, ונראה ביאור הדברים דלשיטתו אין בפועל חלות פדיון כהגדר הנ"ל, דהא לית בבכור קדושה, רק הגדר הוא דהתורה רצתה שמעשה זה יעשה ב'טכסיס' של מעשה פדיון, כאילו הכהן זוכה בכן והאב קונהו ממנו, והוי כעין פדיון בדרך מקח [שלא כלשיטת רש"י והרא"ש הנ"ל שהוא חלות פדיון כדרך חילול הקדש - דעל כן יש בו הפרשה]. וזה שלא כגדר הגרש"ש הנ"ל שיש שני דינים בפדה"ב, פרעון החוב וחלות פדיון בדרך חילול, אלא להרמב"ם המצוה ביסודה היא כפרעון חוב אלא שאותו פרעון צריך להעשות בצורה ובטכסיס של מעשה פדיון דרך מקח.

וי"ש להטעים הדברים לפמש"כ הגר"י בזכר יצחק (ח"ב סי' ב') דנשאל שם בכן קטן שאין לו אב, האם יפדוהו ב'ד. וכתב לדייק מלשון הרמב"ם בסהמ"צ הנ"ל דרצון התורה במצות פדה"ב כאילו הבכור יהיה עבד לכהן אלא כיון דאין בן ישראל נעשה עבד ד'עבדי הם' כתיב - לכן נתנה תורה את מצות הפדיון, והגדר הוא כאילו האב או הפודה נמכר לכהן וקונהו מאיתו^ט. ולכן כ' דכ"ז שייך באב, דמבואר ברמב"ם (בהלכות מלכים) דיש כח

והנה בקצה"ח (רמג סק"ד) הביא דברי הפרי חדש שכ' דאפשר לקיים מצות פדיון בנתינה לכהן בע"כ, כיון דקי"ל דפרעון בע"כ שמייה פרעון^ט. [והנתיבות שם חלק דהא יכול ליתן לכהנים אחרים מרצונם. ובאמרי בינה (פדה"ב ב) טען עפ"י ד' הרשב"א עה דפרעון בע"כ לא זכה בכסף, וא"כ ודאי דחייב ליתן לכהנים אחרים]. ושוב הביא מדברי התוס' בקידושין ח. דבעינן סמיכות דעת של הכהן, ונתקשה הקצות דלכאורה אפילו בע"כ צריך להועיל ואמאי בעינן סמיכות דעת של הכהן. והביא מספר עצמות יוסף שם דכיון שהכהן הוא אדון הבכור צריכים דעתו. ודבריו צריכים באור, וכי ס"ד דהבכור שייך לכהן, וכמו שתמה התורה"ד על השואל שצדד דיכול להשאיר את הבן אצל הכהן.

ובזאת יש לתמוה על הנוסח הנהוג שסידרו הגאונים (הובא ברא"ש פ"ק דקידושין סי' מ"א) 'מייתי ליה אבוה קמיה דכהנא ומודע ליה לכהנא דבכור פטר רחם הוא, ולישייליה כהנא מאי בעית טפי בוך בוכרא דין או חמש סילעי דמחייבת למפרקיה בהו וכו', ומשמעות הלשון מורה דיש לאב ברירה להשאיר את הבן אצל הכהן, והדברים צ"ב. ובשו"ת חת"ס יו"ד רצ"ב (והביאו הפתחי תשובה יו"ד ש"ה סק"ד) דן בפדה"ב ע"י קטן והביא דברי הגאונים הנ"ל דתיקנו לומר במאי בעית טפי, וכ' דדבריהם דברי קבלה וכיון דמבואר מדבריהם דיש לכהן כח במעשה הפדיון א"כ לא מהני ע"י קטן.

והנה בשו"ת הריב"ש (קל"א) נשאל בטעם שיטת הרמב"ם שהאב מברך על פדיון הבן ואילו מי שפודה את עצמו מברך לפדות הבן, והרי כל אב הוא ג"כ מקיים המצוה המוטלת עליו (וכ' השואל דמשמע בגמ' דעיקר המצוה על האב אלא דמריבויא ילפינן דגם הוא חייב לפדות את עצמו). וכתב הריב"ש דנראה לומר דגם מי שפודה את עצמו אינו מברך ב-"ל" אלא "על", והטעם משום דלא דמי פדה"ב למצות תפילין וציצית לפי שבפדה"ב המצוה נעשית בסיוע הכהן שמקבל הפדיון, לכן מברך ב"על". ובשיטת הרמב"ם שמחלק בין אב הפודה את בנו לבן הפודה עצמו, כתב הריב"ש דס"ל דאב שפודה הוא מקיים את מצות הבן, ול"ד למילה דמברך למול דהתם הוא מצות האב ע"י"ש.

ובברכ"ש קידושין הביא הקושיא על הרמב"ם, דלגבי ברכת שהחינו מבואר ברמב"ם דרק העושה מצוה לעצמו מברך שהחינו ולא העושה לאחרים, וא"כ אם פדה"ב נידון כעושה מצות הבן אמאי מברך האב שהחינו כמבואר בגמ' סוף פסחים. ותירץ דשאני ברכת המצוות מברכת שהחינו, דברכת המצוות נתקנה על מעשה המצוה ולכן תלוי אם עושה לעצמו או לאחרים דאז מברך ב'על', ועל כן בפדה"ב דעושה את מצות הבן מברך 'על'. לא כן ברכת שהחינו דנתקנה על קיום המצוה ולכן בפודה את בנו דאית לאב עצמו קיום מצוה שפיר מברך שהחינו].

ועב"פ מבואר בריב"ש דגם הכהן משתתף במצות הפדיון. ואמנם זה תואם היטב עם דברי הגרש"ש הנ"ל. אלא שבסוף התשובה הוסיף הריב"ש אודות מה שנשאל לגבי המנהג

^{טו} ע"י אמרי בינה דיני פדה"ב סי' ב' דהוכיח מות' הרשב"א ח"א סי' י"ח דמהני נתינה בע"כ לכהן.

^{יח} ע"י צ"ח שם שכ' כע"י. [וע"ע בספר פרי צדיק ח"ב לסעודת פדיון הבן. ונקט שם שאין מברכין 'שהחינו' על כסף, דאין נתינה גופו ממנו אלא עכברא דשכיב אדינו. אולם בפוסקים אחרונים אין נראה כן - ע' משנ"ב רכג סק"כ. וכן כתב הגרש"א בתשובה (מובא בהל"ש ח"א כג הערה כו) שיש לברך בקבלת מעות אם הנתינה חשובה וברך כבוד. ולכאורה חמשה סלעים בימיהם היה זו מתנה חשובה טובא, שהוא 02 דינרי כסף - 061 וזו (מדינה), ופרנסת שנה היתה 002 וזו].

^{יט} ומודיק היטב הרמב"ם בסהמ"צ שהביא ל' הפס' דבפ' משפטים כתיב בכור בניך תתן לי, ומשמע דהמצוה לתת את הבכור עצמו אלא דכתיב בפ' קרח דהצורה למעשה היא ע"י פדיון ודו"ק. וע"ע בשו"ת הרדב"ז ח"א תצו - והדברים תואמים עם האמור.

^{יז} וע"י מנח"ש סי' ל"ז בהג"ה שכ' דטעם תקנת הגאונים לומר במאי בעית טפי משום שאב שנותן ה' סלעים לכהן וסבור שעיקרו כחובת צדקה לא יצא ד"ח דבעינן שידע שנותנו בתורת פדה"ב (וכמו שהבאנו לעיל מדברי הנצי"ב) לכן תיקנו לומר כן.

וּלְפִי'ז א"ש היטב שיטת הרמב"ם, דמחד גיסא לשיטתו אין דין הפרשה בפדה"ב, ומאידך מוכח בכ"מ, גם ברמב"ם גופיה, דיש לתא דפדיון קדושה. ולהנ"ל מבואר היטב, דעצם המצוה הוא כפרעון החוב ולכן בנן חלל דל"ש פרעון חוב דהכהן זוכה בדמי החוב - אין מפריש, ורק במקום שיש דין לעשות מעשה פרעון החוב בזה אמרנו דצורת המעשה צריכה להיות באופי וטכסיס של מעשה פדיון כמקח וא"ש היטב.

ה ולפי"ז יש להטעים דברי הרמ"א המחודשים (ביו"ד שה"י) דאין האב יכול לפדות ע"י שליח. ושאר כל הפוסקים חלקו דמאי שנא מכל התורה דשלוחו של אדם כמותו. [וביותר תמוה דהרמ"א עצמו (רסד) תמה על האו"ז שכתב דלא מועילה שליחות ממילה, דמ"ש מכל התורה כולה]. ועפ"י הנ"ל יש לנו מבוא לסברת הרמ"א, דהנה ייסדו האחרונים (ע' בשיעור יג,ד) ששני גדרים הם בשליחות; יש שליחות שעניינה נתינת כח לאחר לפועל חלות, כגון שליחות לקדושין ולגירושין, דהבעל הוא הפועל החלות ועל ידי המנאטו שליח, הוא נותן לו כח לפועל הדבר. ויש שליחות על מעשה במקום שאין האדם פועל חלות, כגון בשחיטת קרבן פסח דהתורה היא פועלת ההתר על ידי מעשה השחיטה של האדם, ובזה אין האדם מעביר כחו לאחר, רק על ידי ציווי המשלח מתייחס המעשה אליו, וע"ז מהני דין שליחות להחשיב מעשה השליח כמעשה המשלח, ולסוג זה אין צריך תורת 'המנאה' ונתינת כח לעשייה אלא סגי ב'ציווי'. והשתא לפי מה שנתבאר בגדר פדיון הבן להרמב"ם, דאין כאן 'חלות פדיון' שהאדם פועל, אלא מעשה גרידא של נתינת ממון לכהן, רק בעינן שמעשה זה יהא בטכסיס של פדיון. נמצא שבעצם אין כאן תורת מינוי ומסירת כח לפדות, דהא אין זה אלא מעשה פרעון בלבד, ומאידך שליחות של מעשה גם כן לא תיתכן כאן כיון שהמעשה צריך להיות בטכסיס 'מעשה פדיון', ועיקר צבינו של המעשה מתקיים על ידי האב והכהן עצמם. [הא למה זה דומה - לחליצה, דלא מהני בה שליחות כיון ד'מעשה חליצה' מוגדר כשהיבמה חולצת הנעל ליבם, אבל כשהחליצה נעשית ע"י אחר, נהי דנייחס את המעשה למשלח, אך אין כאן אלא מעשה הסרת מנעל גרידא, אבל אין שם 'מעשה חליצה' עליו], ואמנם אילו היה כאן 'חלות פדיון' - כפי שנתבאר בדעת רש"י והרא"ש - שפיר שייך לומר דנותן כח לשליח לפדות ולחלל כמו בפדיון הקדשות ומעשר, אבל כיון שאין כאן חלות פדיון בפועל, אין שייכת כאן נתינת כח כלל, רק ציווי על מעשה, והרי המעשה אינו מעשה נתינה גרידא אלא 'מעשה פדיון הבן', וכשאדם אחר נותן חסר בעיקר צורת המעשה. כן נראה בס"ד לבאר דברי הרמ"א המופלאים.

לאב נכרי למכור את בניו לעבדים, וכן מי שפודה את עצמו היה יכול למכור עצמו לעבד, ורק דכתיב בישראל 'עבדי הם' לכן הופקעו מעבדות, אבל אדם אחר או ב"ד שאין להם מעיקרא כח למכרו, אין שייך בהם קיום מצות פדה"ב עי"ש. וזה תואם עם המבואר דטכסיס הפדיון הוא דרך מקח מאת הכהן.

וּמִשָּׁל לענין זה נראה להביא מדין כופר בשור שהרג אדם, שביאר הגרשו"א (במנח"ש סי' פ') שאמרה תורה דמצד עיקר דינא היה הבעלים מחויב מיתה ביד"ש רק גזרה תורה שבייא דמי כופר, והשתא שאמרה תורה לתת דמים הרי גם בגוונא דלא יתן אין על הבעלים חיוב מיתה ביד"ש בפועל, דהתורה המירה את החיוב מיתה ביד"ש לחיוב הממון והשתא זהו כל דינו, שאין נתינת הממון בפועל היא הפדיון אלא חיוב התורה ליתן הממון הוא הפדיון. והכי נמי י"ל בפדה"ב - כדרמו לזה במנח"ש שם - אמנם עיקר דינו הוא שיתן הבכור לכהן וכמו שכתב בזכר יצחק אלא שהתורה 'פדתה' את הבכורות בכך שגזרה ליתן חמשת סלעים לכהנים. אבל השתא זהו דינו וליכא חלות פדיון בפועל במעשה הנתינה, אלא דמ"מ צורת המעשה צריכה להעשות באופי של מעשה פדיון שהרי זה הוא באמת יסוד דין המצוה, בפדיון התורה את הבכורות על ידי מצוה זו.

וּבִזָּה מבוארים דברי הגאונים דתיקנו שהכהן יאמר במאי בעית טפי, דאמירה זו באה לבטא את אופי המעשה, שהוא נעשה בטכסיס של פדיון דרך מקח וכנ"ל. ובעצם תקנת אמירה זו איכא נתינת צביון של פדיון שהיא צורת המצוה. ומבואר מה שכתב הריב"ש דהכהן זוכה בבן, וכוונתו שכך היא צורת המעשה. וכן יתפרשו דברי העצמות-יוסף.

וּלְפִי'ז נראה לבאר את דברי התוס' בבכורות הנ"ל דשאני פדה"ב דאמרינן חמש ולא חצי חמש, מטביחה ומכירה דאפילו חמשה חצאי בקר, דהתם הוא חיוב תשלומין משא"כ בפדה"ב דהוא מצוה. והלא דעת התוס' דאין דין הפרשה בבן חלל כמבואר לעיל וא"כ משמע דס"ל דדין פדה"ב כפרעון חוב, וא"כ מאי שנא מתשלומין דד' וה'. ולהנ"ל י"ל דאמנם מעשה המצוה הוא פרעון החוב אבל צורת המעשה הוא בטכסיס פדיון. ויש להטעים עוד עפ"י מש"כ הנצי"ב והמש"ח (בפ' קרח) דדין ה' סלעים בפדה"ב הוא כשווי ערכין דבן חדש, חמשה סלעים. וא"כ יש לומר שצורת מעשה הפדיון הוא לתת כשווי לכהן, ובזה נאמר דאם אין חמש סלעים מלאים הרי חסר בכל צורת מעשה הפדיון.

כ ויש בנותן טעם להביא מש"כ האבן עזרא בפרשתנו פ"ד פס' מ"ז י"ש מכחישים אמרו מזה נלמוד כי פדיון כל בכור חמשת שקלים. ואינה ראייה כי זו מצוה בפנ"ע, והאמת דברי קבלה". ולכאורה דבריו תמוהים, דמקרא מלא הוא בפ' קרח "ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים", ו"ל דהיה מקום לומר דכל הדין ה' סלעים שנאמר בפ' קרח הוא רק בבן ל' יום דשוי ערכו הוא ה' סלעים, אבל מי שפודה עצמו כשיגדל דשויו הוא טפי מה' סלעים דילמא יתן כשווי, ולזה יש שרצו להביא ראייה מפרשתנו דפרו ה' סלעים גם גדולים דשוויים טפי מה' סלעים ודחה האב"ע דא"ל ללמוד דהוי הוראת שעה (ומדויק בל' האב"ע שכ' פדיון כל בכור).

